Περί ταπεινώσεως (Δημήτριος Παναγόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 2 Δεκεμβρίου, 2015

«*Η πύλη του ουρανού εστίν η ταπείνωσις*» (Αββάς Ιωάννης)

Αγωνίζου να υπομένης την προσβολήν και την εξουθένωσιν που σου κάνουν οι άνθρωποι, χωρίς να ταράζεσαι και να αγανακτής μέσα στην ψυχήν σου, για να αποκτήσης παρρησίαν εις τον Θεόν.

Κάθε σκληρός λόγος που υπομένει ο άνθρωπος, εν γνώσει του και με την θέλησίν του, χωρίς να έχη ο ίδιος καθόλου φταίξει σ' αυτόν που τον προσβάλλει και τον α-δικεί, είναι μεν για την ώρα εκείνη, ένα στεφάνι ακάνθινο που βάζει ο ίδιος στο κεφάλι του, γίνεται όμως ευτυχισμένος και μακάριος, διότι σε καιρό που δεν το γνωρίζει, θα στεφανωθή με στεφάνι άφθαρτο.

Η τελειότης της ταπεινώσεως είναι, το να υπομένη ο άνθρωπος με χαρά την εξουδένωσι και κάθε άδικη και ψευδή κατηγορία . Διότι ο άνθρωπος που έχει αληθινά αποκτήσει την αρετή της ταπεινοφροσύνης μέσα στην ψυχή του, όταν τον κατηγορούν άδικα δεν ταράσσεται, ούτε προσπαθεί να απολογηθή και να δείξη την αθωότητά του στην αδικία που του γίνεται, αλλά δέχεται την συκοφαντία σαν αλήθεια, δεν προσπαθεί να πείση τους ανθρώπους ότι εσυκοφαντήθη, αλλά ζητεί συγχώρησι σαν να είναι ένοχος πραγματικά.

Υπήρξαν μάλιστα άνθρωποι που είχαν αποκτήσει τόσο την αρετή της ταπεινοφροσύνης, ώστε δέχθηκαν να χαρακτηρισθούν σαν αμαρτωλοί και ακόλαστοι με την θέλησί τους, ενώ οι ίδιοι ήταν καθαροί και αθώοι. Άλλοι υπέμειναν την κατηγορία της μοιχείας, ενώ στην πραγματικότητα ευρίσκοντο πολύ μακρυά από μία τέτοια αμαρτία και δέχτηκαν να φορτωθούν πάνω στους ώμους των με δάκρυα, το βάρος και τους καρπούς αμαρτίας, την οποίαν οι ίδιοι δεν είχαν κάμει και με κλαυθμούς και θρήνους ζητούσαν απ' αυτούς που τους αδίκησαν και τους εσυκοφάντησαν συγχώρησι, για αμαρτία την οποίαν ουδέποτε διέπραξαν, και μάλιστα σε καιρό που η ψυχή τους ήταν στεφανωμένη, διότι βρισκόταν μέσα σε μια απόλυτη αγνότητα και καθαρότητα. Άλλοι πάλι, για να μην δοξασθούν για την μεγάλη αρετή που εκρύπτετο μέσα στην ψυχή τους, με διάφορα σχήματα και κινήσεις επαρουσίαζαν τον εαυτόν τους στους ανθρώπους σαν να ήσαν τρελλοί, ενώ στ' αλήθεια ήταν αλατισμένοι με το θείο αλάτι, και στην εσωτερική γαλήνη σταθεροί, ώστε για την μεγάλη τους τελειότητα και την αγνότητά τους, οι ίδιοι οι άγιοι Άγγελοι τ' ουρανού, να διακηρύττουν τα κατορθώματά τους στους πνευματικούς αγώνας. Εσύ δε μη νομίζης ότι έχεις αποκτήσει την αρετήν της ταπεινώσεως, ενώ

δεν μπορείς να υπομείνης μια απλή κατηγορία. Εάν θέλης αληθινά να ιδής μέσα στην ψυχή σου κατά πόσον είσαι ή όχι ταπεινός, δοκίμασε μέσα σε όλα αυτά που είπαμε να βρης τον εαυτόν σου.

Εκείνος ο οποίος έχει ταπείνωσιν δεν ενδιαφέρεται για τις προσβολές που του κάνουν οι άνθρωποι διότι πάντοτε **έχει στο νου του τις αμαρτίες του**, των οποίων η διαρκής ενθύμησις γίνεται γι' αυτόν πανοπλία, η οποία τον προφυλάσσει από την οργή και την αντεκδίκησι και υποφέρει κάθε τι που του συμβαίνει. Διότι ποίον όνειδος και ποίαν εντροπή θα μπορούσε κανείς να του προξενήση μεγαλυτέραν από εκείνην την οποίαν αισθάνεται ενώπιον του Θεού για τα αμαρτήματα του;

Εάν οι δαίμονες ιδούν ότι υβρίσθη κάποιος ή εδέχθη προσβολήν, ή εζημιώθη, ή έπαθε ο,τιδήποτε άλλο και θλίβεται, όχι διότι έπαθε κακό, αλλά διότι δεν υπέμεινε με ανεξικακία και πραότητα την επίθεσι του κακού, αυτόν οι δαίμονες πάρα πολύ τον φοβούνται διότι καταλαβαίνουν ότι **ευρήκε την οδόν της αληθείας** και περιπατεί σύμφωνα με τας εντολάς του Θεού.

Κάποτε ο άγιος Μακάριος καθ' οδόν υπήντησε τον διάβολον ο οποίος κρατούσε δρεπάνι και με αυτό προσπάθησε να κτυπήση τον Άγιον, αλλά δεν μπόρεσε και του λέγει: Πολύ βιάζομαι από σένα, Μακάριε, και τίποτε δεν μπορώ να σου κάνω· διότι ό,τι εσύ κάνεις κι εγώ το κάνω. Εσύ νηστεύεις κι εγώ δεν τρώγω καθόλου· εσύ αγρυπνείς κι εγώ ποτέ δεν κοιμούμαι· ένα πράγμα υπάρχει μόνον εις το οποίον με νικάς, λέγει ο Αββάς Μακάριος: ποίον είναι αυτό; και ο δαίμων αποκρίνεται: η ταπείνωσίς σου! και γι' αυτό δεν μπορώ να κάνω τίποτε εναντίον σου.

Εάν θυμηθή κανείς ποτέ αυτόν που τον ελύπησε ή τον προσέβαλε ή τον αδίκησε ή του έκανε ένα οποιοδήποτε άλλο κακό, οφείλει να τον θυμηθή και να τον θεωρήση ως ιατρόν της ψυχής του και εκ βάθους ψυχής να προσεύχεται γι' αυτόν.

Εάν δε κάνη σκέψεις εναντίον του, πρέπει να γνωρίζη ότι κάνει κακό εναντίον της ιδίας της ψυχής του, όπως οι δαίμονες.

Μάλλον δε, γίνεται ο ίδιος εις τον εαυτόν του δαίμων και εχθρός, διότι δεν επιθυμεί να απαλλαγή από την κακία, αλλά θέλει να υποφέρη από ασθένειαν αθεράπευτον. Διότι, αν δεν ήτο πραγματικά άρρωστος δεν θα εσκέπτετο άσχημα για κείνον που τον ελύπησε ή εζημίωσε και ο οποίος εστάλη εις αυτόν από τον Χριστόν ως ιατρός και με την ύβριν ή την ζημίαν που του επροξένησε τον ωφέλησε, διότι**έτσι εφανερώθη το πάθος** που εκρύπτετο μέσα του.

Εάν πράγματι επιθυμή να θεραπευθή, οφείλει να τον θεωρή ως ευεργέτην και να δέχεται οτιδήποτε του κάνει αυτός, ως φάρμακον ιαματικόν που του στέλνει ο Χριστός και να ευχαριστή για όλα αυτά, αν και προς το παρόν του δημιουργούν πικρία

και πόνο. Διότι ο ασθενής ουδέποτε δέχεται ευχαρίστως την εγχείρησι ή την καυτηρίασι ή το να πίη καθαρτικά φάρμακα, αλλά και με αηδία τα σκέπτεται. Όταν όμως πείση τον εαυτόν του, ότι χωρίς αυτά είναι αδύνατον να απαλλαγή από την ασθένεια, εγκαταλείπει τον εαυτόν του εις τον ιατρόν, γνωρίζοντας ότι με μικρή αηδία θα απαλλαγή από πολυχρόνιον ασθένειαν. Καυτήριον του Ιησού είναι εκείνος που σου φέρει ζημίας και ύβρεις, αλλά σε απαλλάσσει από την πληγήν της **πλεονεξίας** και της **υπερηφάνειας**. Εάν όμως δεν ανέχεσαι να υποφέρης όλα αυτά και όχι μόνον δεν ευχαριστείς, αλλά και σκέπτεσαι να εκδικηθής τον εχθρόν σου, τότε ομοιάζεις σαν να λέγης εις τον Χριστόν: «Δεν θέλω να με θεραπεύσης, δεν δέχομαι τα φάρμακα σου· προτιμώ να σαπίση το σώμα μου από τα τραύματα μου». Και τότε τι θα κάνη για σένα ο αγαθός Κύριος; Γνώριζε, αδελφέ, ότι εκείνος που αποφεύγει τον πειρασμόν τον οποίον αν υπέμενε θα ωφελείτο η ψυχή του, αποφεύγει και χάνει την αιώνιον ζωήν.

Ο ταπεινός άνθρωπος κάθε τι λυπηρόν που θα ακούση ή που θα πάθη εξ αιτίας της κακίας των άλλων, το χρησιμοποιεί ως αφορμή για να προσβάλη και να εξυβρίση τον εαυτόν του. Εάν δε συμβή να ταραχθή ποτέ ο ταπεινός από την ύβριν και την αδικία που παθαίνει, ευθύς σπεύδει να προσευχηθή και διά της προσευχής καταπραΰνεται η ταραχή της καρδίας του. Όχι δε μόνον αυτό κάμνει, αλλά και όταν ταράσσεται, με αυστηρότητα επιπλήττει και ελέγχει τον εαυτόν του, λέγοντας στην ψυχή του: «Τι θυμώνεις αθλία ψυχή; Τι ταράσσεσαι ως οι αφρίζοντες; αυτή ακριβώς η ταραχή αποδεικνύει ότι είσαι άρρωστη· διότι αν δεν ήσουν άρρωστη δεν θα υπέφερες· γιατί, ταλαίπωρη, ψυχή σταμάτησες να κατηγορής τον εαυτόν σου και κατηγορείς τον αδελφό διότι σου εφανέρωσε την ασθένεια που ήταν κρυμμένη μέσα σου και άγνωστη ως τώρα; Μιμήσου τον Χριστόν, ο Οποίος «λοιδορούμενος ουκ αντελοιδώρει, πάσχων ουκ ηπείλει».

Επήγαν μερικοί κάποτε προς τον Αββά Αγάθωνα θέλοντας να τον δοκιμάσουν αν δέχεται ταπεινά κάθε τι που του συμβαίνει και του λέγουν: «Εσύ είσαι ο Αγάθων; έχομε ακούσει για σένα ότι είσαι πόρνος και υπερήφανος». Και απήντησε ο Γέρων: Ναι, έτσι είναι όπως ακούσατε. Λέγουν πάλιν εις αυτόν: «Είσαι εσύ ο Αγάθων ο φλύαρος και ο κατάλαλος;». Ο δε είπε: Εγώ είμαι· και πάλιν του λέγουν: «Συ είσαι ο Αγάθων ο αιρετικός;» και απεκρίθη ο Γέρων: Αιρετικός δεν είμαι.

Τότε τον παρεκάλεσαν λέγοντες: Πες μας, γιατί όλες τις ψευδείς κατηγορίες εδέχθης και αυτόν μόνον τον λόγον δεν εβάσταξες; Λέγει εις αυτούς: Τα πρώτα τα δέχομαι, διότι αυτό ωφελεί την ψυχή μου. **Η αίρεσις, όμως, είναι χωρισμός από τον Θεόν**.

Ας είμαστε όμως και διακριτικοί, ώστε χάριν της ταπεινώσεως δήθεν, να μην δεχθούμε ποτέ κάτι που θα μας χωρίση από τον Θεό.

Ο Αββάς δε Αρσένιος διηγείτο κάποτε το εξής: Ενώ εκάθητο ένας γέρων ασκητής στο κελλί του, άκουσε μία φωνή η οποία του έλεγε: Έλα να σου δείξω τα έργα των ανθρώπων. Εσηκώθη και εβγήκε έξω και τον οδήγησε σε κάποιον τόπον και εκεί του έδειξε έναν Αιθίοπα, ο οποίος έκοβε ξύλα και με αυτά έκανε ένα μεγάλο φορτίο. Προσπάθησε κατόπιν να σηκώση το φορτίο και δεν μπορούσε· και αντί να αφαίρεση απ' αυτό ξύλα για να γίνη ελαφρότερο, έκοβε και επρόσθετε και άλλα. Αυτό δε το έκανε για πολλήν ώρα. Αφού δε επροχώρησε λίγο του έδειξε άλλον άνθρωπο, ο οποίος εστέκετο πάνω από έναν λάκκο με νερό, έβγαζε απ' αυτόν το νερό και το μετέφερε μέσα σε μια δεξαμενή η οποία είχε οπήν· διά της οπής δε αυτής το νερό επανήρχετο στον ίδιο λάκκο μέσα· και πάλι του λέγει: Έλα να σου δείξω και άλλο έργο των ανθρώπων. Και βλέπει τότε ένα Ναόν και δύο άνδρας έφιππους, οι οποίοι κρατούσαν στο χέρι τους από ένα ξύλο πλαγίως, ο ένας απέναντι του άλλου· ήθελαν δε να μπουν μέσα στο Ναό διά της πύλης και δεν μπορούσαν, διότι κρατούσαν το ξύλο πλαγίως.

Δεν εταπείνωσεν δε κανείς από τους δύο τον εαυτόν του, ώστε να πάη πίσω από τον άλλον και να βάλη το ξύλο σε ευθεία γραμμή για να μπόρεση έτσι να περάση. Έτσι έμειναν και οι δύο έξω της πύλης.

Αυτοί του λέγει, είναι εκείνοι οι οποίοι εζύγιζαν το κάθε τι και το μετρούσαν με ακρίβεια και υπερηφάνεια και το ανταπέδιδαν και ποτέ δεν έσκυψαν για να ταπεινωθούν και να διορθώσουν τον εαυτόν τους και να πορευθούν εις την ταπεινήν οδόν του Χριστού. Δι' αυτό και μένουν έξω από την Βασιλεία του Θεού. Ο δε άνθρωπος που έκοπτε τα ξύλα είναι άνθρωπος με πολλές αμαρτίες. Και αντί ταπεινά να τις ομολογήση και να μετανοήση, άλλες ανομίες προσθέτει πάνω σ' αυτές τις αμαρτίες του. Εκείνος που αντλούσε το νερό, ήτο άνθρωπος που έκανε μεν καλά έργα, αλλά του έλειπε η ταπείνωσις, η οποία αν υπήρχε θά ‘χε αφαιρέσει από μέσα του κάθε ίχνος πικρίας, γι' αυτό έχασε και τα καλά του έργα. Είναι άξιον, λοιπόν, να προσέχη ο άνθρωπος εις ό,τι κάνει, ώστε να μη κοπιάση μάταια και άδικα.

* * *

* Εκείνος ακριβώς ο άνθρωπος θα σωθή, όποιος δεν αποστρέφεται **τα φάρμακα και αυτά είναι αι οδύναι και αι λύπαι** αι επερχόμενοι διά διαφόρων αφορμών. Ο αποστρεφόμενος αυτά δεν γνωρίζει τι εργάζεται εις την ζωήν αυτήν, ουδέ τι θα παραλάβη μαζί του απερχόμενος. (Αγίου Μαξίμου)

* Αδελφός ηρώτησε τον Αββάν Ευπρέπιον λέγων: Πώς έρχεται ο φόβος του Θεού κατ' αρχάς εις την ψυχήν; και απεκρίθη ο γέρων εάν εκλέξη άνθρωπος την ταπείνωσιν και την ακτημοσύνην συντόμως έρχεται εις αυτόν ο φόβος του Θεού.

* * *

* Είπεν ο Αββάς Ιάκωβος: 'Ώσπερ λύχνος εν σκοτεινώ τόπω φωτίζει, ούτω και ο φόβος του Θεού, όταν έλθη εις την καρδίαν αυτού, φωτίζει αυτόν και διδάσκει πάσας τας αρετάς και τας εντολάς του Θεού.

(Ο αείμνηστος καλός εργάτης του Ευαγγελίου ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ μέσα από τα γραπτά του, Εκδόσεις "Ορθόδοξος Κυψέλη", Θεσσαλονίκη)

(Πηγή ηλ. κειμένου: impantokratoros.gr)